

Jacob Quintus (1821-1906) en de *Sheboygan Nieuwsbode*:
Een Zeeuws model voor de Nederlandstalige pers in Amerika

Hans Krabbendam

Honderdzestig jaar geleden was er een Zeeuwse krant te koop in New York. Tijdens het onderzoek naar specifiek Zeeuwse aspecten in de vierhonderd jaar dat Nederlands en Amerika met elkaar verbonden zijn, stuitte historicus Hans Krabbendam op de Schouwse emigrant Jacob Quintus. Quintus bedacht het model voor een Nederlandstalige krant in de Verenigde Staten en ontwikkelde zich tot een echte krantenman. Dit onderzoek past in het herdenkingsjaar van Henry Hudsons beroemde reis naar Amerika in 1609 waaraan het Roosevelt Study Center in Middelburg, het onderzoeksinstituut voor Amerikaanse geschiedenis, gevestigd in de Abdij, het overzichtswerk voor publiceert onder de titel Four Centuries of Dutch-American Relations.

Jacob Quintus, een onderwijzerszoon uit Zonnemaire, heeft de *Encyclopedie van Zeeland* niet gehaald. Toch is hij om drie redenen een belangrijke schakel tussen Zeeland en Amerika gebleken. Als eerste schiep hij met de *Sheboygan Nieuwsbode* het model voor de Nederlandstalige pers in Amerika. Ten tweede bieden zijn activiteiten een inkijkje in de informatiestroom van Zeeland naar Amerika en de daaruit voorkomende emigratiepatronen. Ten derde geeft zijn loopbaan een antwoord op de vraag, waarom het centrum van de Nederlandse immigrantengemeenschap in de Verenigde Staten niet in de staat Wisconsin kwam te liggen, zoals de bedoeling was, maar in de staat Michigan.

Achtergrond

Jacob werd op 24 december 1821 in Zonnemaire geboren als jongste zoon van een voormalig onderwijzer Jan Quintus (1756-1823). Jacob was het kind van zijn ouderdom en heeft zijn vader niet bewust meegemaakt, want die stierf toen hij nog maar net één jaar was op 66-jarige leeftijd. Zijn moeder Neeltje Slagboom volgde acht jaar later, in 1831, op 39-jarige leeftijd.¹ Zo was Jacob, de jongste in dit gezin van vier kinderen, al jong wees. Aan familie ontbrak het hem niet. Zijn vader was al in 1790 weduwnaar geworden en had met zijn eerste vrouw vier kinderen. Drie halfbroers, van wie er twee in Zeeuws-Vlaanderen woonden, en een halfzus hadden al kinderen die ouder waren dan hij. Zijn eigen broers waren al aan de slag als timmerman en wagenmaker, terwijl zijn enige zus met een schilder getrouwd was.

De Quintussen behoorden niet tot de armste inwoners van Schouwen. Dankzij de relaties van hun moeder hadden ze enkele waardevolle bezittingen. Dat weten we uit een bericht uit het najaar van 1837 toen de notaris onroerend goed verkocht ten behoeve de erven van Neeltje Slagboom: een huis met schuur en erf met nog een klein huisje in Zonnemaire, ruim drie hectare 'koornland', en een klein aandeel in de Buiten-Meestof in Brouwershaven.²

Jacob volgde de voetsporen van zijn vader en halfbroers en werd op achttienjarige leeftijd onderwijzer in de vierde rang. Dat betekende dat hij op een school van meer dan 70 leerlingen een bevoegd onderwijzer assisteerde. Hij wisselde regelmatig van plaats en onderwees in Ouwerkerk en Oostburg tot hij in 1847 hulponderwijzer te Haamstede was. Hij had wel diploma's en beheerste ook moderne talen, maar kon moeilijk promotie maken en was nog ongetrouwd.³ Ook schoolmeesters leden onder de crisis in de jaren '40. De aardappelziekte die tussen 1845 en 1847 woedde, dreef de prijzen van levensmiddelen op en tal van mensen moesten genoegen nemen met een terugval in inkomsten. Kinderen bleven weg van school en de overheid moest bijspringen. Ook voor burgers die een redelijk bestaan hadden, zag de toekomst er somber uit.

Begin van de emigratiebeweging

Deze omstandigheden maakten emigratie tot het gesprek van de dag. Uit Zeeuws-Vlaanderen, waar Jacob familie en kennissen had, waren al veel arbeiders naar het westen van de staat New York getrokken. Veel indruk in de hele provincie maakte het vertrek van een grote groep van 457 Zeeuwen en in het voorjaar van 1847. Deze groep verliet het land onder leiding van enkele vooraanstaande mannen die zich hadden afgescheiden van de Nederlandse Hervormde Kerk en daarvoor een hoge prijs betaalden. Nog sterker dan hun medeburgers zagen zij de toekomst van Nederland somber in. Nederland bevond zich toen in een diepe economische en politieke crisis, veroorzaakt door

misoogsten, besmettelijke ziekten en bestuurlijke stagnatie. Duitse emigranten die door het land trokken richting Rotterdam openden ook de ogen van Nederlanders waardoor ook in Nederland het vertrek op gang kwam.

Rond 1846 was deze groep afgescheidenen uitgegroeid tot enkele tienduizenden personen, met een aanzienlijk deel in Zeeland. Hun predikanten onderzochten de mogelijkheden om hun geloofsgenoten een bestaan te bieden en concludeerden dat Amerika de vrijheid bood die hun in Nederland werd onthouden. Zij besloten met hun kerkvolk mee te gaan naar de Nieuwe Wereld. De predikanten Albertus C. van Raalte uit Ommen en Hendrik P. Scholte uit Utrecht namen het initiatief om de emigrantenstroom te begeleiden en anderen volgden hun voorbeeld.

Hoewel de afgescheidenen nooit een meerderheid onder de emigranten vormden, waren zij wel richtinggevend doordat zij steun uit een landelijk netwerk konden putten, concrete plannen maakten voor de inrichting van hun toekomstige vestigingsplaats en solidariteit tussen armen en rijken binnen de groep smeeden. Sympathisanten in de Hervormde Kerk sloten zich bij hun emigratiegezelschappen aan. Zelfs liberale kranten die het niet zo op de orthodoxe gelovigen hadden, zagen in dat deze 'exodus' een sterk protest (met de voeten) tegen de stagnatie in Nederland was.

De keuze voor het moment van vertrek was gunstig. Juist rond 1846 had de federale regering in Washington DC nieuwe staten in het westen van Amerika toegelaten. Deze staten wilden snel in inwonertal groeien om meer macht in Washington te krijgen en het opengelegde land te ontwikkelen. In Nederland was grond duur en arbeid goedkoop, in Amerika was dat precies andersom, dus vooral landarbeiders hadden voordeel bij vertrek en vormden dan ook het gros van de Nederlandse emigranten. Het opzetten van landbouwbedrijven was hun hoofddoel. Maar ook voor wie in een andere sector wilde werken, kon in Amerika terecht, bijvoorbeeld in de bouw, de meubelindustrie of als transporteur.

Oorspronkelijk was het de bedoeling van Scholte en Van Raalte om hun reisgezelschap samen te brengen in één christelijke kolonie in de staat Wisconsin. De laatstgenoemde had zelfs een reislied gecomponeerd met de woorden 'Wij trekken in, wij trekken in, naar Wisconsin'.⁴ Van Raalte was echter in de strenge winter in Detroit gestrand en kon niet met een groep veel verder trekken. Daarom verkende hij de staat Michigan, waar nog voldoende aaneengesloten percelen waren om een gemeenschap te stichten. Hij kocht grond en noemde de plaats 'Holland'. Scholte had intussen uit verschillende informatiebronnen geconcludeerd dat de kans op succes in een andere staat beter waren, hakte de knoop door en trok naar de staat Iowa, waar hij zijn kolonie Pella noemde. Het schijnbare nadeel van gespreide vestiging bleek na een paar jaar een voordeel te zijn: elke kolonie deed haar best om nieuwe immigranten aan te trekken.

Zeeuwse emigratiegroepen

In de provincie Zeeland lag het organisatorische zwaartepunt van de emigratie in Borssele bij boer Jannes van de Luijster. Samen met zijn dorpsgenoot boer Jan Steketee en de Goese afgescheiden dominee Cornelis van der Meulen nam hij het voortouw voor vertrek. Door oprichting van een officiële emigratievereniging in navolging van voorbeelden uit Utrecht en Ommen, wilden ze het emigratieproces stroomlijnen. Het plan was om via Rotterdam en Antwerpen zich naar Amerika in te schepen om zich daar bij twee andere Nederlandse immigrantengroepen te voegen die hen voor waren gegaan in het najaar van 1846 op weg naar Wisconsin.⁵ Na aankomst in New York moesten de plannen worden bijgesteld en kozen de leiders voor aansluiting bij de kolonie in Michigan omdat de meeste landverhuizers weinig geld hadden en de grond in Michigan goedkoop was en het kappen van de aanwezige bomen gelijk contant geld opleverde. Zij stichtten het dorp Zeeland, ongeveer tien kilometer van

De stichting van het dorp Zeeland betekende echter niet dat Wisconsin helemaal buiten beeld geraakt was. Groepen van onderling verwante emigranten uit Zeeland en Gelderland hadden zich al in 1844 in Milwaukee gevestigd. Vijf jaar later woonden 500 Nederlanders in de stad van veertienduizend inwoners. In de buurt van deze snelgroeiende stad vestigden zich andere Zeeuwen, zoals Gerardus Brandt of Kapelle in Bethlehem (of 'Town Eight' twaalf kilometer ten noorden van Milwaukee) en Jan Kotvis en Pieter Lankester uit Middelburg die waren neergestreken ten zuiden van de stad in Franklin Prairie.⁶

Een groep Zeeuws-Vlamingen had zich in 1845 in de buurt van de stad Sheboygan in 'Town Thirteen', twee jaar later herdoopt tot Town Holland gevestigd. De naam Oostburg, die rond 1847

opduikt geeft deze afkomst aan, hoewel er ook veel Gelderlanders neerstreken. De verwachtingen voor de ontwikkeling van de staat waren hooggespannen. Vooral aan de kust van het Michiganmeer groeide de bevolking snel, met name door de toestroom van Duitsers.

Deze ontwikkelingen waren volop aan de gang toen Jacob Quintus in de greep van de emigratie raakte. Helemaal nieuw was het idee niet, want zijn zwager Leendert Dooge was naast schilder ook actief als agent voor landverhuizing. Dooge, die in 1838 met Jacobs zus Johanna was getrouwd en drie kleine kinderen had, nam samen met Pieter Souffrouw uit Oostburg het initiatief om een groep bij elkaar te krijgen. Deze Pieter, een horlogemaker, was een jaar eerder naar Wisconsin geëmigreerd en was teruggekomen om zijn moeder, twee broers en vier zusters mee te nemen. Op 10 juli 1847 plaatsten Dooge en Souffrouw een oproep in de *Zierikzeese Nieuwsbode* om medereizigers te werven voor de tocht naar Amerika. Gegadigden moesten snel beslissen en zich binnen vijf dagen opgeven.

Ze kregen een groep van 80 personen bij elkaar met inwoners uit Axel, Oostburg, Terneuzen, Zierikzee, Bommenede, Zonnemaire en omliggende plaatsen. De groep bestond uit zaten naast boeren en arbeiders ook uit een paar ondernemende mensen met een goede neus voor zaken. Het waren geen armen, maar mensen uit de middengroepen die in Nederland alleen neergang zagen, terwijl Amerika leeg was en op ontwikkeling wachtte.

Eén van hen was Frans van Driele (1816-1900) vijf jaar ouder dan Jacob, al jong half-wees en even ondernemend. Ook hij vertrok als vrijgezelle bakkersknecht die op verschillende plaatsen in Zeeland een betrekking had en vervolgens als rondreizend koopman in garen, band en boeken. Met zijn spaargeld kon hij net zijn overtocht naar Amerika bekostigen, daar moest hij verder aan de slag. Een soortgelijke ondernemende instelling had Jacob en misschien deelde hij ook Van Drieles onrust, die bleek uit een rijmpje dat hij bij vertrek naar Amerika achterliet: 'Frans van Driele, is onrustig in zijn ziele, En omdat hij niet is gerust, Gaat hij naar een andere kust'.⁷

Het gezelschap vertrok op 6 augustus 1847 met het zeilschip *Charles Humberston* richting het kanaal met een stevige wind. Tijdens de eerste nacht liep het schip op een zandbank voor de kust van Calais. Er was niet echt levensgevaar omdat andere schepen hen hielpen en met de bagage hen bij Calais aan land zetten. Daar werden ze goed opgevangen, kregen wit brood en warme melk en trokken tien dagen later naar Le Havre om vandaar de tocht over de Atlantische oceaan te vervolgen. Een week later konden ze aanmonsteren op het zeilschip de *Robert Parker* die hen in vijf weken op 27 september in de haven van New York bracht.⁸ Dankzij zijn talenkennis was Jakob in een leiderspositie terecht gekomen. Hij onderhield het contact met de Franse hulpverleners en zou ook in Amerika een bemiddelende rol in emigratie blijven spelen.

Quintus als intermediair

Na aankomst vestigde Jacob zich in Albany aan de Hudsonrivier in de staat New York waar hij Engelse les gaf en met zijn zwager als agent optrad voor de landverhuizers die langs deze route verder naar Buffalo op weg naar het westen trokken.⁹ Zij hadden een contactpersoon in New York die voor verschepping naar Albany zorgde, waar ze zelf reserveringen op vrachtschepen naar Buffalo en de grote meren maakten. Dat werk liep voorspoedig want veel Nederlandse immigranten wilden de taal leren. Hij gaf daarom een Nederlands-Engels woordenboek uit om in de behoefte te voorzien.¹⁰

In Albany was de groep Nederlandse immigranten zo divers dat er pas later in de jaren 1850 een eigen kerkelijke gemeente ontstond. Er was dus ook geen gemeenschap die een eigen school kon onderhouden. De meeste landgenoten waren op doorreis. Hij kon dus zijn oude beroep niet uitoefenen.

Quintus' contacten en de behoefte aan informatie bracht hem op het idee om de om de *Zierikzeesche Nieuwsbode* in Amerika te gaan verkopen. Op 24 juli 1848 kondigde de krant in het colofon aan dat J. Quintus in Buffalo (en in 1849 in Albany) abonnementen verkocht voor een dollar en tien cent.

Deze *Nieuwsbode* was nog maar vier jaar oud en had zich net vanuit een protestblad, de zogenaamde lilliputter tot een echt nieuwsblad ontwikkeld, met spoedig 1500 abonnees en commercieel interessant. Het blad was de spreekbuis van degenen die ontevreden waren over de malaise in Nederland en de hoge belastingen die niet ten goede kwamen aan de burgers.¹¹

Jacob zag in dat er meer mogelijkheden waren met de krant. Hij probeerde eerst in Buffalo een Nederlandstalige krant uit te geven, maar dat project mislukte. Hij moest opboksen tegen slechte ervaringen die andere uitgevers hadden veroorzaakt. In New York lieten speculanten acht nummers van het blad *De Nederlander in Noord-Amerika* verschijnen, maar hielden dat niet vol waardoor de

abonnees hun geld kwijt waren. Het idee liet hem echter niet los en hij probeerde het een jaar later in de staat Wisconsin nog een keer.¹²

Naar Wisconsin

Het vertrek van Jacob uit de staat New York paste precies in het gedragspatroon van veel Nederlandse immigranten. De meesten van hen hadden wel genoeg geld om de overtocht te betalen, maar misten voldoende reserves voor het aankopen van land, het opbouwen van een bedrijf of het kopen van een huis. Door een aantal maanden of jaren in de steden in New York of bij de aanleg van kanalen en te werken, spaarden ze het bedrag dat ze nodig hadden voor de volgende etappe naar het westen. Zo werkte reisgenoot Frans van Driele negen maanden aan het Delaware & Hudsonkanaal voordat hij naar de nederzetting Holland in Michigan trok.¹³

Jacob Quintus zag betere mogelijkheden in het stadje Sheboygan aan de oostkant van de staat Wisconsin waar andere reisgenoten, de Souffrouwfamilie, zich hadden gevestigd. Het is goed mogelijk dat hij toen al een oogje had op de Pieter Souffrouws jongere zus, Catharina. Hij vestigde zich in het voorjaar van 1849 te midden van een groeiend aantal Nederlandse immigranten. De plaats telde nog maar 700 inwoners bij zijn komst maar de streek ontwikkelde zich snel. Hij opende een drukkerij waar op 16 oktober 1849 het eerste nummer van de *Sheboygan Nieuwsbode* van de pers rolde. Deze eerste Nederlandstalige krant in Amerika telde aanvankelijk slechts een voor- en achterkant met nieuwtjes uit Amerikaanse vestigingen van Nederlandse immigranten, advertenties van plaatselijke kooplieden en een samenvatting van het nieuws uit Nederland en uit diverse Amerikaanse kranten.

Het bleek een gat in de markt en telde al in 1850 vier dichtbedrukte pagina's. Quintus' werkwijze bestond uit nieuwsgaring door correspondenten, eigen artikelen en uit knip- en plakwerk uit andere kranten, zoals uit het volgende gedichtje blijkt: 'De Redacteur zit neer, met kranten overladen, Bijna verdoemd in 't nieuws, van alle nieuwsbladen.'¹⁴ Dankzij de (veelal Zeeuwse) correspondenten, die als dank voor hun informatie een gratis abonnement kregen, kwamen de verspreide Nederlandse immigranten te weten wie waar terecht was gekomen en ontstond er een netwerk. Ook in de andere plaatsen met een Nederlandse concentratie verschenen Nederlandse kranten, maar deze beperkten zich tot hun eigen woongebied. De *Sheboygan Nieuwsbode* had de breedste horizon. Quintus berichtte over zaken die de emigranten direct raakten: de planning van spoorwegen, marktprijzen, de inrichting van Amerikaanse regering, nieuwe wetten, het rechtssysteem, onderwijs en veelbelovende economische activiteiten, zoals tabaksteelt en kaasmakerij. Hij was een echte opinielider die geregeld met de redacteurs van andere Nederlandstalige kranten in discussie ging over vestigingsklimaat en politieke trends.¹⁵

Het nieuws werkte twee kanten op. In Bommenede bij Brouwershaven konden Nederlanders die in Amerika geïnteresseerd waren voor een bedrag van vijftien gulden een jaarabonnement op de *Sheboygan Nieuwsbode* nemen bij Jacobs broer Dirk, terwijl de *Zierikzeesche Nieuwsbode* geregeld Amerikaans nieuws publiceerde dat Jacob aanleverde.¹⁶ Soms richtte Quintus zich in zijn krant rechtstreeks tot zijn landgenoten thuis. Toen in de zomer van 1857 de school van Oostburg, Wisconsin, zonder meester zat, riep hij in de krant zijn voormalige collega aan de stadsarmenschool te Middelburg, P.J. Helm, op om te solliciteren.

Politiek

De continuïteit tussen de *Zierikzeesche* en de *Sheboygan Nieuwsbode* bleek het duidelijkst uit Quintus' politieke commentaren. De Zeeuwse krant was kritisch op de goeie burgerij en adel en Quintus trok gelijk partij voor de Democraten tegen de aristocratische Whigs. Hij schreef aan het begin van 1850: '... wij gelooven dat elke lezer reeds lang gevoeld heeft, dat wij de leer van *Jefferson* zijn toegedaan en het dus naauwlijks behoeft gezegd te worden, dat de *Nieuwsbode* tot de partij der *Democraten* behoort... Hij, de ware democraat, erkent alle klassen van zijne medeburgers, en behandelt de arme met even zooveel achting als de rijke... Hij verspreidt naarstiglijk de waarheden van het democratisch geloof en draagt zoo doende toe tot de instandhouding van juiste principels en de altijddurendheid onzer vrije instellingen en wetten.'¹⁷

Naast een principiële kant voor deze politieke voorkeur, zat er ook een zakelijk voordeel aan deze keuze. Plaatselijke Amerikaanse kranten overleefden alleen dankzij subsidies van een politieke partij. Dat gold ook voor Quintus, die zijn stempel als redacteur op de inhoud drukte en zijn politieke

voorkeur breed uitmat. Hij drukte rapporten voor de staat Wisconsin en handelde in koffie en Hollandse jenever, totdat twee zakenlui op de verdieping onder de drukkerij een slijterij openden.¹⁸ Zelf deed hij geregeld een gooi naar een politieke post, maar zonder succes. Hij begon als Democraat, gaf enige tijd het Engelstalige partijblad de *Democratic Secretary* uit, maar liep in 1854 over naar de Republikeinen uit frustratie over het toestaan van slavernij in noordelijke staten en hopen om via deze nieuwe partij een functie in de wacht te slepen.¹⁹ Quintus werd tot secretaris van het gerechtshof gekozen, maar verloor dat ambt twee jaar later. Omdat de Republikeinse Partij nog volop in de oprichtingsfase verkeerde, waarin wilde ideeën over de vrijlating van slaven, angst voor immigranten en persoonlijk opportunisme de stabiliteit ondermijnden, keerde hij in 1857 weer terug naar het kamp van de Democraten.

Deze dubbele oversteek maakte zijn abonnees onrustig. Velen zegden hun abonnement op. Inmiddels was Amerika in een economische depressie terecht gekomen en raakte de gezondheid van Quintus ook in een crisis. In het voorjaar van 1858 verkocht hij zijn krant aan de Duitser A. Pott die al drie jaar als vertaler en mederedacteur aan het blad was verbonden. De verkoop ontsloeg hem van zijn redactionele verplichtingen zodat hij in de zomer een bezoek aan zijn verwanten en vrienden in Zeeland kon brengen. Inmiddels had Jacob een eigen gezin.²⁰

Verhuizing

Vlak voor de lancering van zijn krant in 1849 moet Jacob in het huwelijk getreden zijn met Catharina, een jongere zus van Pieter. Hun eerste zoon John stierf als kind en twee dochtertjes overleden voordat ze een jaar oud waren. Een derde dochter Jennie werd geboren in 1854 en vormde met een tweede zoon John vijf jaar later de kinderen van het gezin.

De zomer van 1858 was een keerpunt in het leven van Jacob Quintus. Niet vaak keerden immigranten zo spoedig terug voor een bezoek van drie maanden. Op 3 juni 1858 arriveerden Quintus met vrouw en vierjarig dochtertje Jennie in Rotterdam om via Antwerpen de (schoon-) familie in Oostburg en de maand daarop Zierikzee te bezoeken en op 28 augustus weer via Rotterdam, Hull en Liverpool naar New York terug te keren.²¹

Na terugkeer uit Nederland verhuisde Quintus naar de stad Grand Rapids in Michigan waar hij meer economische mogelijkheden vermoedde onder de duizenden landgenoten daar. Daar had zich al eerder zijn zwager Leendert Dooge gevestigd. Sinds 1854 was hij de eigenaar van een 'Nieuwe Hollandsche Winkel' in het centrum van deze jonge stad. Een bezoek aan deze stad in mei 1857 had Jacob ervan overtuigd dat Grand Rapids zich zou gaan ontwikkelen tot de tweede stad in de staat Michigan, dankzij de overvloedige waterkracht, goedkope bouwmaterialen en de uitstekende verbindinglijnen. Er waren drie spoorweglijnen in aanleg die de stad met alle hoeken van de staat zouden verbinden en die met landschening door de deelstaatsregering werden ondersteund. Daarnaast stond het onderwijs in de stad op hoog niveau en was het winkelaanbod uitstekend. Frans van Driele had er in 1849 de aanzet gegeven voor een Nederlandstalige protestantse kerk. Steeds meer Nederlanders vonden werk in de grote en kleine fabrieken, de ommelanden bloeiden en een haven bij Holland zou de economische positie van de streek nog verder versterken.²²

Deze inschatting was juist. Quintus begon weer opnieuw als uitgever, maar er was wel meer concurrentie in de stad. Hij publiceerde zeven jaar lang het Democratische blad de *Amerikaansche Stoompost* (1859 tot 1866). Ook op latere leeftijd kon hij het krantenmaken niet laten. Nog in 1884 probeerde hij met *De Nieuwe Courant* een lezerskring op te bouwen, maar het succes van de *Sheboygan Nieuwsbode* kon hij niet evenaren. Omdat er geen exemplaren van deze kranten bewaard zijn gebleven kunnen we zijn ontwikkeling niet verder volgen.

Ook in de politiek boekte hij weinig vooruitgang. Hoewel Jacob in 1861 tot schoolopziener werd gekozen, leden zijn volgende pogingen om een gekozen ambt te bekleden schipbreuk.²³ Zakelijk ging het Quintus echter voor de wind. Hij handelde in grond, opende een notariskantoor en zag zijn persoonlijk bezit in tien jaar tijd groeien van \$ 500 in 1850 tot \$ 6000 in 1860. Nadat hij levensverzekeringen ging verkopen en agent werd van stoomvaartmaatschappijen, werd hij zelfs echt rijk: in 1870 rapporteerde de ambtenaar van de volkstelling dat hij \$ 40.000 bezat.²⁴ Ook bleef hij een centrale plaats innemen in de Nederlandse gemeenschap, hoewel hij kerkelijk zijn eigen weg ging en de Fountain Street Reformed Church verliet voor de Swedenborgianen, een mystieke variant van het christendom. De viering van de vestiging van de eerste Nederlandse kolonie in Michigan dertig jaar

eerder, vond plaats op 1 oktober 1877 in zijn huis aan Prospect Street 18, in de beste wijk van Grand Rapids.²⁵

Het vertrek van Quintus uit Wisconsin betekende het voorlopig einde van de Nederlandstalige pers in deze staat. Pas in 1890 zou er weer een Nederlandstalige krant, *De Volksstem*, verschijnen vanuit De Pere, vlakbij Green Bay, uitgegeven door een Vlaams-Nederlands duo ten behoeve van de rooms-katholieke gemeenschap. Het zwaartepunt van de Nederlandse protestantse immigranten was inmiddels definitief in de staat Michigan komen te liggen rond de stad Grand Rapids. Onbedoeld had de *Sheboygan Nieuwsbode* daar een rol in gespeeld door de successen van Michigan in andere staten rond te bazuinen. De Nederlandse kolonie in de staat Wisconsin ontwikkelde zich anders dan in de omliggende staten. De eerste kolonisten kwamen aan in de stad Milwaukee en verspreiden zich in de omgeving. Ze hadden geen welomlijnd plan zoals de immigranten in Holland, Zeeland en Pella. Ook misten ze sterke leiders die de zaken regelden en de eenheid handhaafden. De doorsnee immigrant uit Nederland in deze staat had een redelijk budget en kon een bedrijf ontwikkelen zonder daarbij al te veel op zijn stamgenoten te hoeven leunen. Het gevolg was dat kolonisten minder solidair hoefden te zijn. Het ontbreken van een wederkerige economische relatie tussen Nederlandse gemeenschappen in de steden en omliggende dorpen, zoals dat in Michigan tussen Grand Rapids, Holland en buurgemeentes gebeurde, belemmerde een voortgaande groei in Wisconsin. De streek rond Sheboygan slaagde er niet in om op tijd spoorlijnen verder naar het westen door te trekken, waardoor de aansluiting met de groeikernen spaak liep. Deze omstandigheden trokken immigranten aan die er de voorkeur aan gaven om buiten het bereik van de door predikanten gedomineerde vestigingen te wonen. Het stichten van eigen kerken verliep daarom langzamer en werd nog verder bemoeilijkt door onderlinge verdeeldheid. Waar in Michigan de kerken de motor voor verdere culturele ontwikkeling vormden, bleef Wisconsin lang een zorgenkindje. Redacteur Quintus paste in deze meer kritische houding ten opzichte van het kerkelijk gezag.²⁶

Quintus heeft misschien niet al deze factoren onderkend, maar was als geen ander in de positie om de verhouding tussen de verschillende regio's te kunnen afwegen. Aan zijn unieke positie op het kruispunt van de Nederlanders in Amerika kwam een einde door zijn afscheid van de *Sheboygan Nieuwsbode*. Hij kon echter troost putten uit het gegeven dat de formule van zijn krant door anderen werd gekopieerd. Weekbladen in plaatsen als Holland, Michigan (*De Hollander* en *De Grondwet*) en Orange City, Iowa (*De Volksvriend*) namen de rol van de *Sheboygan* als spreekbuis van de Hollanders in Amerika over.²⁷

Slot

Na het overlijden van zijn vrouw in 1903 woonde Jacob bij zijn dochter Jennie in Plainwell, Michigan, waar hij in 1906 op vijfentachtigjarige leeftijd overleed. De naam Quintus was toen allang in Nederland vergeten.²⁸ Intussen is hij ruim een eeuw later weer als grondlegger van de Nederlandstalige pers in de Verenigde Staten aan de vergetelheid ontrukkt. Hem komt niet alleen de eer toe de eerste levensvatbare Nederlandstalige krant in Amerika te hebben opgezet, zijn levensgeschiedenis illustreert tevens hoe informele netwerken de emigratiebeweging in Zeeland versterkten, hoe Zeeuwen meewerkten aan het leggen van een basis voor een onderling verbonden ketting van nederzettingen en hoe sommigen van hen alert reageerden op verschuivingen in de onderlinge verhoudingen tussen de gemeenschappen. Jacob Quintus maakte optimaal gebruik van zijn ervaringen in Zeeland om een strategische positie in de Nieuwe Wereld in te nemen.

---

¹ A. Flikweert, 'De familie Quintus op Schouwen-Duiveland', Zeeuws Archief, Collectie Zeeuwse Genealogieën (toegang 166), inv. 1030 en het digitale databestand 'Zeeuwen Gezocht'.

² *Zierikzeesche Courant*, 27 oktober 1837.

³ Tine Visser, *Vernieuwing van het lager onderwijs in Zeeland in de eerste helft van de negentiende eeuw* (Stadsdrukkerij Vlissingen, 1995), 63-69, 108, 145, 164, 173-177. Zeeuws Archief, toegang 45, Commissie van Onderwijs, inv. 7: Quintus slaagde voor zijn eerste examen (onderwijzer vierde rang) op 3/4 april 1839, voor derde rang op 14/15 april 1841 en voor zijn examen onderwijzer van de tweede rang op 8/9 oktober 1845.

⁴ Dingeman Versteeg, *De Pelgrim-Vaders van het westen* (Grand Rapids: C.M. Loomis & Co., 1886), 24; William C. Walvoord, *Windmill Memories* (Cedar Grove: Villager Publications, 1979), 11.

⁵ Hans Krabbendam, *Vrijheid in het verschiep. Nederlandse emigratie naar Amerika, 1840-1940* (Hilversum: Verloren, 2006).

---

⁶ Henry S. Lucas, *Netherlanders in America. Dutch Immigration to the United States and Canada, 1789-1950* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1955; repr. Grand Rapids: Eerdmans, 1989), 196-225.

⁷ *Zierikzeesche Nieuwsbode*, 23 augustus 1847. Frans van Driele in *De Hope* 8 juni 1898. In *Memoriam Francis Van Driele* (z.pl.: Rookus Printing House, 1900), 31.

⁸ *Zierikzeesche Nieuwsbode*, 26 augustus 1847 en Jacob Quintus, 'Een terugblik over vijftig jaren', in *De Grondwet*, 21 november 1911.

⁹ Henry S. Lucas, red., *Dutch Immigrant Memoirs and Related Works*, 2 vols. (Assen: Van Gorcum, 1955; repr. Grand Rapids: Eerdmans 1997), 2: 294-300 en 435-439.

¹⁰ H. Picard, *De Hollander in Amerika. Leerwijze der Engelsche taal door H.P.; ten dienste mijner landgenooten ter drukking overgegeven door J. Quintus, onderwijzer in de Engelsche, Hollandsche en Fransche talen* (Buffalo, NY: O.G. Steele, 1848), 77 pp. Deze boekdrukker, boekbinder en boekhandelaar, was gevestigd in het centrum van Buffalo op Main Street 206. Hij verkocht schoolboeken, bijbels, kaarten, schrijfpapier, pennen en inkt en was van plan in 1849 een *Hollandsche Almanak* uit te geven.

¹¹ Jan van Damme, 'De standenmaatschappij in de *Zierikzeesche Nieuwsbode*, 1844-1846' (Scriptie Radboud Universiteit Nijmegen 1978).

¹² Eerste prospectus in 1848 uitgebracht volgens *Sheboygan Nieuwsbode*, 16 oktober 1849.

¹³ In de herfst van 1851 trok Leonard Dooge naar Ravenna, vlakbij Muskegon in Michigan, en vandaar naar Grand Rapids. Lucas, *Dutch Immigrant Memoirs*, 1: 356-358.

¹⁴ Geciteerd in J. Breur, 'De *Sheboygan Nieuwsbode*. Het eerste Nederlandstalige nieuwsblad in de Verenigde Staten 1849-1861', (doctoraalscriptie Radboud Universiteit Nijmegen, 1991).

¹⁵ De lijst met agenten omvatte eind 1857: Sheboygan Falls, Amsterdam, Oostburg, Alto en Milwaukee in Wisconsin; Chicago, Hope en Thornton in Illinois; Rochester, Albany en Buffalo in New York; Paterson, New Jersey; Cleveland and Cincinnati in Ohio; Pella en Keokuk, Iowa; en Holland, Zeeland (Van de Luyster), Grand Rapids (Dooge) en Kalamazoo in Michigan. Voor een vergelijking met andere kranten, zie Robert P. Swierenga, 'Press Censorship: Rev. Albertus C. Van Raalte and Editor Hermanus Doesburg of *De Hollander*', in Robert P. Swierenga, Jack Nyenhuis en Nella Kennedy, red., *Dutch American Arts and Letters in Historical Perspective* (Holland, MI: Van Raalte Press, 2008), 171-182.

¹⁶ Broer Dirk Quintus emigreerde op 26 juni 1854 met zijn vrouw en vier kinderen van Zonnemaire naar Sheboygan. *Sheboygan Nieuwsbode*, 12 september 1854. Oproep aan Helms in 28 juli 1857.

¹⁷ *Sheboygan Nieuwsbode*, 29 januari 1850.

¹⁸ *Sheboygan Nieuwsbode*, 3 maart 1855, 24 juni 1857. Visser, *Vernieuwing*, 84.

¹⁹ Op 7 oktober 1853 verscheen het eerste nummer *Democratic Secretary* dat na een jaar ter ziele ging. Er is maar één exemplaar bewaard gebleven van het eerste nummer in de State Historical Society of Wisconsin in Madison, Wisconsin. Op 25 oktober 1854 werd Quintus secretaris van de County Conventie van de Republikeinen (*Sheboygan Nieuwsbode*, 31 oktober 1854). Op 7 november 1854 werd hij tot Clerk of Court gekozen met 930 stemmen voor en 737 voor zijn tegenkandidaat (*Sheboygan Nieuwsbode*, 14 november 1854), maar in 1856 leed de Republikeinse Partij een nederlaag.

²⁰ Onder Pott werd de krant weer Republikeins. Op 8 mei 1861 verscheen het laatste nummer.

²¹ Catharina Wilhelmina Souffrouw werd op 8 oktober 1824 geboren in Oostburg en was winkelierster. Sheboygan County Historical Society, Burial list Wildwood Cemetery, Sheboygan Co, Wis., block 4. Suzanne M. Quintus overleed op 13 maart 1851, 8 maanden oud, en Jane C. Quintus op 3 september 1853, 10 maanden oud. Volgens de census records van 1850 was er in 1850 ook een zontje van twee luisterend naar de naam John Varded. De tweede zoon John werd op 7 april 1859 geboren en werd later ingenieur. *Zierikzeesche Nieuwsbode*, 5 juni en 3 juli 1858.

²² *Sheboygan Nieuwsbode*, 16 juni 1857.

²³ *Zierikzeesche Nieuwsbode*, 27 september 1884. In 1862 verloor Quintus als Democratisch kandidaat voor clerk van Kent County met 2.568 tegen 3.152 van Peter Pierce en in 1866 herhaalde deze uitslag zich met 2.619 voor Quintus en 4.129 voor Pierce.

²⁴ Cd-rom *Immigration Records: Dutch in America, 1800s* ([Novato, CA?]: The Learning Company, 2000).

²⁵ Dwight Goss, *History of Grand Rapids and Its Industries* (Chicago: C.F. Cooper, 1906), 863-864, en Albert Baxter, *History of the City of Grand Rapids* (New York and Grand Rapids: Munsell and Com. 1891).

²⁶ Zie mijn lezing 'Independent Immigrants? The Position of the Wisconsin Dutch in the Dutch-American Network' gehouden op de conferentie *The Dutch-American Experience in Wisconsin 1840-present* in Sheboygan, 24 september 2008.

²⁷ Robert Schoone-Jongen, 'De *Volksvriend* and Dutch-American Connections', in Robert P. Swierenga, Jack Nyenhuis en Nella Kennedy, red., *Dutch American Arts and Letters in Historical Perspective* (Holland, MI: Van Raalte Press, 2008), 183-190.

²⁸ *Sheboygan County News*, 28 februari 1906. Hij ligt begraven op Hillside Cemetery, Plainwell, Michigan, in Allegan County, de woonplaats van zijn dochter Jennie die met Dr. Arthur Hazelwood was getrouwd.